

Test zo slovenského jazyka a literatúry, 2. termín

Ukážka 1 - upravené

Staroveká Hodvábná cesta, ktorá spájala východný a západný svet až do polovice 15. storočia, podporovala urbanizáciu podobne ako moderné diaľnice. Letecký prieskum dvoch lokalít pozdĺž hodvábanej cesty – Tashbulaku a Tugunbulaku, vzdialených od seba asi päť kilometrov v uzbeckých horách – pomocou lidarů odhalil viac ako 300 archeologických prvkov. Lidar je technika diaľkového prieskumu, ktorá využíva laserové impulzy na vytvorenie 3D obrazu krajiny. Vo výškach 2 000 a 2 200 metrov nad morom, kde sa lokality nachádzajú, bola pritom rozsiahla mestská zástavba veľmi nepravdepodobná vzhľadom na ťažkosti, ktoré predstavovali výstavba a poľnohospodárstvo.

„Výsledky mapovania lidarom naznačujú, že urbanizácia v tejto oblasti bola oveľa **rozsiahlejšia**, než sa doteraz predpokladalo,“ povedal výskumník Zachary Silvia z Brownovej univerzity. „Ide o prvé a pravdepodobne jediné staroveké alebo stredoveké mesto nachádzajúce sa v tejto nadmorskej výške v Strednej Ázii.“ Medzi objavenými štruktúrami boli strážne veže spojené múrmi pozdĺž hrebeňa, dôkazy terasovania a centrálna pevnosť obklopená múrmi z kameňa a hlinených tehál.

„Ďalším krokom bude potvrdiť zistenia prostredníctvom geofyzikálnych techník, ktoré vidia pod povrch, a cieľených vykopávok, ktoré môžu potvrdiť, či ide skutočne o také rozsiahle osídlenie, dodal Z. Silvia.

Zdroj: <https://www.quark.sk/infrastruktura-dialnice-staroveku/>

1. Aký bol hlavný účel Hodvábanej cesty?

- A) Spojenie východného a západného sveta.
- B) Výstavba mestských zástavieb vo vysokých nadmorských výškach.
- C) Získavanie údajov pomocou lidarů.
- D) Ochrana archeologických pamiatok.

2. Čo je lidar a na čo sa používa?

- A) Technológia využívajúca zvukové vlny na určovanie hĺbky pod zemou.
- B) Technológia diaľkového prieskumu, ktorá využíva laserové impulzy na vytvorenie 3D obrazu krajiny.
- C) Archeologická metóda na hľadanie starovekých artefaktov.
- D) Prístroj na meranie nadmorskej výšky terénu.

3. Ktoré tvrdenie je podľa ukážky **nepravdivé**?

- A) Urbanizácia v skúmanej oblasti bola väčšia, ako sa predpokladalo.
- B) Existencia väčších miest vo veľkých nadmorských výškach je archeologicky nepravdepodobná.
- C) Lidar odhalil viac ako 300 archeologických mestských štruktúr.
- D) Archeológovia potvrdili prítomnosť mestskej zástavby v lokalite Tugunbulaku.

4. Ktoré tvrdenie **nevyplýva** z výsledkov archeologického výskumu pomocou lidarů podľa ukážky?

- A) Strážne veže boli spojené múrmi pozdĺž hrebeňa.
- B) Centrálna pevnosť bola postavená z dreva a kameňa.
- C) Výsledky naznačujú existenciu terasovania v lokalitách.
- D) Geofyzikálne techniky budú použité na ďalšie potvrdenie zistení.

5. Ktoré slovné spojenie je **združeným pomenovaním**?

- A) Hodvábná cesta
- B) západný svet
- C) letecký prieskum
- D) uzbecké hory

6. Napíšte skloňovací vzor **zvýrazneného slova** v druhom odseku ukážky.

7. Ktoré tvrdenie o poslednom odseku ukážky je **pravdivé**?

- A) Nachádzajú sa tam dve slová, v ktorých sa uplatnil zákon o rytmickom krátení.
- B) Nachádza sa tam iba jedna predložka.
- C) Nachádzajú sa tam iba plnovýznamové slovesá.
- D) Nachádzajú sa tam dve príslovky.

8. Čo **nespája** tieto slová: *technický, impulzy, región*?

- A) skloňujú sa podľa vzoru dub
- B) majú cudzí pôvod
- C) sú zložené z troch slabík
- D) sú to neutrálne slová, bez expresivity

9. V ktorej možnosti **nie sú** všetky tvrdenia o podčiarknutom slovese z prvej vety ukážky **pravdivé**?

- A) 3. osoba, oznamovací spôsob, plnovýznamové
- B) singulár, minulý čas, nedokonavý vid
- C) oznamovací spôsob, dokonavý vid, nezvratné
- D) plnovýznamové, zložený tvar, singulár

Ukážka 2 – Ján Botto: Kukučka

1. Sedí, sedí samučká na javore kukučka. Počúva tam, počúva, ako vetrik podúva. ↓	4. „Jajže, Bože! čo je to? Sľúbil sa mi na leto; už to leto uchodí — a môj milý nechodí!“ ↓
2. <u>Pod javorom dievčina</u> kukulienku zaklína: „Povedzže mi, ty to znáš, kedy pôjdem na sobáš?“ ↓	5. Zavial vetor kadesi — kukuk letí za lesy — a pred ňou ktos' zastane: „Milá, ved' už po Jane!“
3. Sedí, sedí samučká na javore kukučka. Sedí nemo, jaj, beda! čo mi neodpovedá?	

10. Čo dievčina od kukučky chcela?

- A) Aby jej zaspievala pieseň.
- B) Aby jej prezradila, kedy sa vydá.
- C) Aby jej priniesla šťastie.
- D) Aby jej pomohla nájsť milého.

11. Ako reagovala kukučka na dievčinu?

- A) Zaspievala jej veselú pieseň.
- B) Povedala, že leto už uchodí.
- C) Neodpovedala jej vôbec.
- D) Zletela z javora na zem.

12. Čo nevyplýva z básne?

- A) Dievčina sa obáva, že jej milý nespĺní svoj sľub.
- B) Dievčina po celý čas samučká počúva podúvanie vetra.
- C) Kukučka odletí na konci básne preč.
- D) Nieкто prichádza, aby priniesol dievčine správu.

13. Ktoré tvrdenie o ukážke nie je pravdivé?

- A) Báseň sa stavbou verša, rytmom a rýmom približuje k ľudovej slovesnosti.
- B) Báseň môžeme zaradiť k ľúbostnej lyrike.
- C) Ľúbostný motív v básni je rámcovaný prírodným motívom.
- D) Báseň má pravidelný striedavý rým.

14. Počet slabík v podčiarknutom verši v druhej strofe ukážky zapíšte slovom v tvare inštrumentálu plurálu.**15. Ktorá z nasledujúcich dvojíc slov nie je odvodená od toho istého slova?**

- A) letisko - let
- B) kresba - kresliť
- C) výhľad - hladovať
- D) jazda - jazdec

16. Koľko citosloviec sa nachádza v celej básni?

- A) 2
- B) 4
- C) 3
- D) 5

17. Ktorý umelecký prostriedok sa v ukážke nenachádza?

- A) básnická otázka
- B) refrén
- C) oslovenie
- D) prirovnanie

Ukážka 3 – Charlotte Brontëová : Jana Eyrová, upravené

Hodiny v učebni odbili deväť. Slečna Millerová vystúpila spomedzi dievčat, stála si naprostred miestnosti a zakričala:

„Ticho! Na miesta!“

Zrejme boli naučené na disciplínu, za päť minút zmätok ustúpil poriadku a babylonský krik stíchol. Učiteľky presne na minútu zaujali svoje miesta, no jednako akoby všetci na voľačo čakali. Osemdesiat dievčat sedelo nehybne a vzpriamene na laviciach pozdĺž stien miestnosti. Bolo to divné zhromaždenie: všetky s hladkými dozadu začesanými vlasmi bez najmenej vlnky; všetky v hnedých, po krk upätých šatách s úzkym nazberkaným golierikom, s malými plátennými kapsami, ktoré im viseli na boku a kam si ukladali ručnú prácu; všetky vo vlnených pančuchách a hrubých topánkach s mosadznými prackami. Asi dvadsať takto oblečených dievčat bolo už dospelých, boli to skôr mladé ženy. Odev im nesvedčal, ba aj najkrajšie vyzerali v ňom veľmi podivne.

Ešte stále som sa na ne dívala a vše som si prezerala aj učiteľky. Z tých sa mi ani jedna nepáčila. Tá zavalitá mala v sebe čosi hrubé, tá počerná sa zdala prchká a hnevliavá, tá cudzinka drsná a čudáčka; a slečna Millerová, chuderka, s červeným, akoby vetrom ošľahaným **obličajom**, bola očividne uštvaná. A ako som tak blúdila očami z tváre na tvár, celá škola naraz vstala, ani čo by všetkých razom vyzdvihla pružina.

Čo to bolo? Nepočula som nejaký rozkaz, nuž ma to zmiatlo, no všetky oči sa upierali na jeden bod. Podívala som sa na ňu a uvidela som ženu, čo ma večer privítala, stála pri kozube na dolnom konci dlhej učebne - kúrilo sa v oboch kozuboch - a mlčky, vážne si prezerala oba rady chovanic.

Slečna Millerová k nej pristúpila a asi sa jej niečo opýtala. Keď dostala odpoveď, vrátila sa na svoje miesto a povedala hlasne: „Dozorkyňa z prvej triedy, prines glóbusy!“

Kým dievča vykonalo rozkaz, žena zadumane a pomaly kráčala prostriedkom učebne. Akiste mám silne vyvinutý zmysel pre zbožnú úctu, lebo dodnes si spomínam, s akým posvätným obdivom som sledovala jej kroky. Teraz za bieleho dňa som videla, aká je vysoká, pekná a urastená.

Len čo sa ozval jej hlas, ihneď stíchol šum, ktorý sa už rozmáhal ako vždy po skončení vyučovania. Pokračovala: „Dnes ste dostali raňajky, ktoré sa nedali jesť. Isto ste hladné. Prikázala som, aby vám na desiatu dali chlieb so syrom.“ Učiteľky pozreli na ňu akosi prekvapene. „Urobí sa tak na moju zodpovednosť.“ riekla im na vysvetlenie a vzápätí odišla z učebne. Hneď priniesli chlieb so syrom, rozдали všetkým a celá škola natešene privítala toto osvieženie. Potom zaznel rozkaz: „Do záhrady!“ Každé dievča si položilo na hlavu klobúk z hrubej slamy s farebnými bavlnenými stužičkami a oblieklo si sivý vlnený plášť.

18. Kto privítal autorku textu, keď prvýkrát prišla?

- A) Slečna Millerová.
- B) Žena stojaca pri kozube.
- C) Dievča z prvej triedy.
- D) Učiteľka s čiernymi vlasmi.

19. Vypíšte z textu synonymum zvýrazneného slova obličaj.

20. Ktoré tvrdenie vyplýva z textu?

- A) V škole žiaci a žiačky nosili rovnošatu.
- B) Učiteľky vzbudzovali nepríjemné pocity a odstup.
- C) Na raňajky dostali chlieb so syrom, ktorý všetky ocenili.
- D) Učiteľky nosili sivé vlnené plášte a klobúky zo slamy.

21. Ktorý frazeologizmus nevystihuje výchovu zverených v ukážke?

- A) Ochutnať železnú disciplínu.
- B) Byť drvený ako orech.
- C) Dostať sa pod tvrdú ruku.
- D) Obrniť sa svätou trpezlivosťou.

22. V ktorej možnosti je správne uvedený prísudovací sklad podčiarknutej vety v poslednom odseku ukážky?

- A) On sa ozval.
- B) Ozval sa hlas.
- C) Ozval sa (veta je bez podmetu).
- D) Ozval sa jej hlas.

23. Ktorý fakt nesúvisí s ukážkou?

- A) Ide o ja-rozprávanie.
- B) Je zachovaná časová postupnosť v rozprávaní.
- C) Je v nej opísaná mimika niektorých postáv.
- D) Sú v nej použité scénické poznámky.

24. Ktoré tvrdenie o vete: „Každé dievča si položilo na hlavu klobúk z hrubej slamy s farebnými bavlnenými stužičkami.“ nie je pravdivé?

- A) Nachádzajú sa v nej viac ako dva zhodné prívlastky.
- B) Je to veta s klesavou melódiou.
- C) Je to dvojčlenná, úplná veta.
- D) Nachádza sa v nej príslovkové určenie miesta a spôsobu.

25. V ktorej z nasledujúcich možností nemožno v oboch prípadoch pridaním predpony ab- vytvoriť zmysluplné slová?

- A) - sencia, - solvent
- B) - normalita, - pregnácia
- C) - sorpcia, - normálny
- D) - solútne, - dikácia

Kód žiaka

ODPOVEĎOVÝ HÁROK - KLÚČ. 2. termín
Slovenský jazyk a literatúra
2025

	Odpoveď	Body
1.	A	
2.	B	
3.	C	
4.	B	
5.	A	
6.	Cudzí / cudzí	
7.	A	
8.	A	
9.	C	
10.	B	
11.	C	
12.	B	
13.	D	
14.	so siedmimi / siedmimi (aj veľké písmená)	
15.	C	
16.	C	
17.	D	
18.	B	
19.	Tvár / tvár / tváre	
20.	B	
21.	D	
22.	B	
23.	D	
24.	D	
25.	B	

Počet bodov:

/25

Počet percent:

Hodnotili: